

Tiedote 24.4.2026

Julkaisuvapaa heti

Aika-arkku historiamatkalle Tornionlaakson päiväkoteihin

Tornionlaakson museo – Tornedalens museum ottaa käyttöön uuden menetelmän saavuttaakseen laajemmin Tornionlaakson varhaiskasvatuksen lapsia Suomessa ja Ruotsissa.

Aika-arkku- nimen saanut varhaiskasvatukseen käyttöön koottu matkaileva minimuseo koostuu vanhaan kappioarkkuun kootuista sisällöistä ja lastenkirjasta, joka kertoo kahden kuvitteellisen lapsen elämästä 1800-luvun alussa Tornionlaaksossa. Tarinoiden ja arkun sisältämien toimintojen kautta lapset pääsevät tutustumaan esimerkiksi karjanhoidonkesäkenttäperinteeseen, lippokalastukseen sekä myytteihin maalaistalon arkea unohtamatta.

Suomen-, ruotsin-, ja meänkielinen Aika-arkku tulee jatkossa olemaan varattavissa maksutta koko Väylänvarren sekä Muonionjokilaakson päiväkotien ja alakoulujen käyttöön. Ruotsissa arkkua voi varata myös muille meänkielisille hallintoalueille.

Varhaiskasvatusarkun konseptin loi, ja projektin tuottajana toimi museolehtori **Joni Karjalainen**.

“Ajatus päiväkodeissa kiertävästä arkusta heräsi pari vuotta sitten, kun minulle oli käynyt selväksi, että erityisesti päiväkodeilla ihan jo Tornion sisällä on hankalaa päästä käymään museossa”, kertoo museolehtori Joni Karjalainen. “Tuolloin loin konseptin arkun teemoista ja toiminta-ajatuksista, mutta onneksi saimme ammattitaitoisen draamapedagogin **Elina Kannelsuvannon** meille ensin töihin määräaikaisena ja sen jälkeen vakituksena työntekijänä toteuttamaan arkun sisältöjä.” Arkkuun tekstiilitaidetta luoneen ja osallistavia toimintoja koonneen **Elinan** mukaan “Tavoitteeni on ollut, että jokainen esine, jokainen kuva ja jokainen materiaali toisi elämyksellistä ja kulttuurillista lisäarvoa osallistavaan käyttäjäkokemukseen.”

Tornionlaakso on etäisyyksiensä puolesta alueena haastava ja harvaanasuttu ja ulottuu mereltä Tornion- ja Muonionjokilaaksoja seuraten likimain Norjaan. Useista alueella puhutuista kielistä arkku on valittu toteuttaa suomeksi, ruotsiksi ja meänkielillä. Projekti on osittain aluevastuumuseotyötä, osittain maailman ainoan rajanylisen museon kulttuurivaikutuspiirityötä.

Museon oma lastenkirja arkun sisältöjen pohjana

Kokonaisuus sisältää lastenkirjan *Antti ja Britta ajan Väylällä*, jonka on kirjoittanut **Elina Kannelsuvanto** ja kuvittanut kuvataiteilija **Juho Nevalainen**. Suomen, ruotsin ja meänkielinen episodiroomaani toimii lähtökohtana arkun kanssa työskentelemiselle. Kaikki tekstit on toteutettu myös selkokielistä. Käännöksiin ruotsiksi ja meänkielille saatiin avustusta Tornionlaakson neuvostolta stipendin muodossa ja käännökset toteutti **Hannele Kenttä**.

“Kirja seuraa kahden väylänvartisen lapsen elämää 1800-luvun alun Tornionlaaksossa viidessä eri aihepiirissä, joita ovat koskikalastus, kesäkenttäperinne, pohjoisen markkinat, eränkäynti sekä menneisyyden arki.” kuvailee **Elina Kannelsuvanto**. “Jokaisessa kirjan luvussa on mukana aihesidonnaisia toiminnallisia sisältöjä draamapedagogiikan periaatteiden mukaisesti. Perinneleikkejä, laululeikkejä ja jopa reseptejä sekä värityskuvia aihealueisiin liittyen.” Kirja on suunniteltu toimimaan myös omana teoksenaan

varsinaisesta Aika-arkusta irrallaan, jolloin sen sisältämät tarinat ja aineeton kulttuuriperintö voidaan saada mahdollisimman monien lasten saataville.

Tarinoiden pohjana on käytetty usein Samuli Paulaharjun kuvauksia pohjoisen elämästä, mutta myös museon aikaisempien vaihtuvien näyttelyiden kuten Snöhvit, Punakorva, Fjellblom -näyttelyn aineistoa. “Kirja on toistaiseksi arkussa omassa kansiossaan, mutta suunnitelmassa on julkaista se kustantamon kautta kolmella kielellä.” kertoo **Elina Kannelsuvanto**. “Kustannusyhteistyö on jo hyvällä mallilla ja alustavat versiot näyttävät todella lupaavilta!”

Arkkua varten **Elina Kannelsuvanto** on kehittänyt myös museon oma Pohjolan eläimet -korttipelin, jota voi ostaa museon kaupasta. Pelissä tutustutaan Olaus Magnuksen Pohjoisten kansojen historia –kirjaan (1555) luomien eläinkuvien kautta muistipelinä ja metsästäjäpelinä. 1500-luvun puupiirroksiin perustuva kuvitus on myös **Juho Nevalaisen** käsialaa.

Kuvat:

Kuva 1. Kuva_Bild 1. Arkku päiväkodilla_Gistan i förskolan, TLM

Kuvateksti: Aika-arkku vierailmassa Tornion Pilke Huvikumpu- päiväkodissa

Kuvakrediitti: Tornionlaakson museo – Tornedalens museum

Kuva 2. Kuva_Bild 2. Kalaleikki_Fiskspel, TLM

Kuvateksti: Kalaleikissä lapset pääsevät kalastamaan paikallisia kalalajeja magneettiongilla

Kuvakrediitti: Tornionlaakson museo – Tornedalens museum

Kuva 3. Kuva_Bild 3. Metsästystarina_Jaktberättelsen, TLM

Kuvateksti: Pilke Huvikummun lapsia kerääntyneenä kuuntelemaan tarinaa menneisyyden eränkävynnistä.

Kuvakrediitti: Tornionlaakson museo – Tornedalens museum

Lisätietoja ja yhteydenotot:

Museolehtori Joni Karjalainen, Tornionlaakson museo – Tornedalens museum, +358 40 631 8339,
joni.karjalainen@tornio.fi

Museoassistentti Elina Kannelsuvanto, Tornionlaakson museo – Tornedalens museum, +358 50 597 1559,
elina.kannelsuvanto@tornio.fi